

OVERDRACHTSPROGRAMMA

Themagroep Sterke Keten 2018/2019

INLEIDING

In maart '18 zijn er nieuwe gemeenteraadsverkiezingen. Nieuwe wethouders treden aan. Op de G32 tweedaagse op 14 en 15 juni 2018 kunnen zij aangeven in welke G32 themagroepen zij willen meedraaien. Het is nog niet gezegd welke themagroepen er uiteindelijk worden gevormd, dat hangt onder meer samen met de beoogde samenstelling en indeling van de VNG commissies. Wel is op voorhand duidelijk dat het thema Werk en Inkomen binnen een themagroep zal worden ondergebracht. Specifieker keuzes moeten nog worden gemaakt.

Een vliegende start is in alle gevallen nodig, juist nu het nieuwe kabinet volop bezig is met de uitwerking van de eigen voornemens. In onderstaand overdrachtsprogramma is aangegeven op welke thema's binnen het kader van uitvoering van de Participatiewet de themagroep Sterke Keten belangrijk voorwerk heeft liggen, dat bij wijze van spreken direct moet worden overgepakt. In het navolgende is dat als volgt uitgewerkt:

- Naar inhoudelijke thema's;
- Naar relaties met andere domeinen en werkverbanden binnen de G32;
- Naar wijze waarop de themagroep zelf functioneert.

CONTEXT

Het kabinet is doende de eigen agenda op de rails te zetten. Bestuurlijk is volop overleg met de VNG en gemeenten over de verdere uitwerking. Veel staat al in de steigers. Er is onduidelijkheid over de financiële armslag die gemeenten kunnen verwachten. Tegelijkertijd zie je ook dat ministeries en gemeenten op tal van thema's samen willen optrekken om een 'lerende uitvoeringspraktijk' te bevorderen. 'Klassieke' SZW thema's krijgen binnen het binnen het bredere sociaal domein een nieuwe lading. Binnen deze veranderende context moet de themagroep positie kiezen en zorgen voor meer handelingsruimte voor wethouders en hun adviseurs om voor én met inwoners perspectief te realiseren.

Doel van de themagroep is het verkrijgen van betere voorwaarden voor uitvoering van gemeentelijk en regionaal beleid op terrein van leren, werken en ondernemen. Dat vergt inzet op een tweetal lijnen. Ten eerste wordt er gewerkt aan de beleidsbeïnvloeding, de lobby en de ondersteuning van bestuurders daarbij. Dat loopt enerzijds langs de lijn van de VNG. Op veel punten is de VNG aan zet om de gemeentelijke wensen en belangen bij het rijk in te brengen. Wij doen er goed aan de VNG opvattingen en de aanpak/strategie zo sterk en rijk mogelijk te maken. Dat gebeurt via een actief

samenspel met het bureau van de VNG, maar ook door G32 wethouders in VNG commissies en bestuur zo goed mogelijk te equiperen. Anderzijds is er ook een eigen verantwoordelijkheid en positie om de landelijke agenda te beïnvloeden. Dat hangt samen met de functie die de G32 (centrum-) steden vervullen als 'kraamkamer' van nieuw landelijk beleid. Op tal van terreinen ontwikkelen de G32 steden met maatschappelijke partners nieuwe oplossingen voor de uitdagingen waar ons land voor staat. Dat vergt een actief samenspel en handelingsruimte; de G32 themagroep pakt hierin het voortouw. In de tweede plaats heeft de themagroep het doel de eigen professionaliteit uit te bouwen, via kennisdeling en onderlinge uitwisseling. Op aparte themabijeenkomsten worden specifieke thema's nader uitgediept.

De basis voor dit overdrachtsprogramma is gelegen in de thema's die de afgelopen vier jaar centraal hebben gestaan. Het oktober 2017 afgesloten regeerakkoord heeft daarbij nadrukkelijk voor nieuwe invalshoeken en voornemens gezorgd aan de hand waarvan de themagroep de eigen agenda heeft geactualiseerd.

THEMA'S

1. UITVOERING VAN DE PARTICIPATIEWET

De afgelopen vier jaar heeft de themagroep veel inzet geleverd op uiteenlopende dossiers binnen de participatiewet en vooral het sociaal akkoord en het daaruit voortvloeiende doelgroepenregister. Kernpunt van de inzet is het realiseren van één regeling aan de onderkant van de arbeidsmarkt, als een voor ieder herkenbaar en sluitend antwoord op de grote versnippering in benadering van uiteenlopende doelgroepen. Afgaand op het nieuwe regeerakkoord heeft deze lobby weinig weerklink gevonden.

In een bespreking van het regeerakkoord ziet de themagroep amper nieuwe ontwikkelingen en nieuwe kansen binnen de Participatiewet, laat staan dat de ene regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt dichterbij is gekomen. Er komt geen geld bij, terwijl tal van gemeenten worstelen met tekorten. Er is sprake van enige experimenteeruimte, maar feitelijk vallen alleen de verslechtingen op, waarbij vooral de beoogde invoering van loondispensatie blikvanger is. Bezien vanuit de agenda van het rijk springt een drietal thema's eruit

1.1 WEL OF NIET INVOEREN VAN LOONDISPENSATIE

De beoogde invoering van de loondispensatie is ook verreweg het belangrijkste gesprekspunt waarmee de themagroep bezig is binnen het kader van uitvoering van de Participatiewet. De staatssecretaris wil zomer 2018 haar uitwerking presenteren. Werk moet lonen, stellen gemeenten en hun partners. Dat uitgangspunt is overgenomen, maar veel verder is het gesprek met het Rijk nog niet gekomen. De themagroep zoekt inbreng en samenwerking met werkgevers om meer grip te krijgen op wat nu bezwaren zijn tegen LKS.

1.2 TEKORTEN BUDGETTEN

Een tweede thema binnen dit kader is de voortzetting van de gesprekken en discussies over de omvang van het BUIG-budget en de wijze van verdeling daarvan. Ook op het Participatiebudget en het SW-budget zijn er tekorten. Hierin wordt actief samen opgetrokken met VNG en Divosa. Binnen de themagroep is geconstateerd dat het gesprek met het Rijk muurvast zit. Het is nog niet gelukt dit gesprek open te breken.

1.3 WERKKAMER

Aparte aandacht vergt de Werkkamer, het podium voor overleg met de sociale partners en het ministerie over uitvoering van het sociaal akkoord. Gemeenten bezinnen zich op hun deelname aan dit gremium. Gemeenten willen het overleg graag weer opstarten, maar dat is wel afhankelijk van de vraag of een sterk verbrede agenda aan de orde kan komen en of er voldoende gelijkwaardigheid is tussen de verschillende partijen aan tafel. Daar is enig animo voor, de gesprekken in het voorjaar 2018 moeten de beoogde duidelijkheid bieden.

1.4 AANDACHT VOOR BREDE DOELGROEP PARTICIPATIEWET

De afgelopen jaren heeft de themagroep zich name gericht op de participatie van arbeidsbeperkten. De themagroep wil zich in de aankomende periode ook meer gaan richten op de andere doelgroepen binnen de participatiewet. Denk bijvoorbeeld aan werkloze 50-plussers. Hoe kunnen gemeenten hen aan het werk helpen? Helpt het stimuleren van deeltijdwerk? En (hoe) kan je als gemeente banen creëren?

2. ONDERWIJS-ARBEIDSMARKT

2.1 MINDER ZELFREDZAME JONGVOLWASSENEN

Vanaf zomer 2016 zijn de G32 in gesprek met verschillende departementen over minder zelfredzame jongeren. De themagroep heeft met het in kaart brengen van knelpunten - in de lokale en regionale uitvoering een prima entree verworven bij de betrokken ministeries. Eerst bij OCW en SZW en later - ook met het ministerie van VWS en BZK. In de loop van de tijd zijn de gesprekken van de G32 en de ministeries rondom dit thema opgegaan in het bredere traject dat loopt rondom minder zelfredzame jongvolwassenen. Daarbij zijn naast de G32 en de ministeries van VWS, OCW, SZW en JenV onder andere ook de VNG, G4, en landelijke organisaties op het gebied van onderwijs, zorg en werk betrokken.

In het regeerakkoord is weinig terug te vinden over de verlangde verbindingen tussen de verschillende domeinen. Er is wel focus (op de 'bedoeling') en urgentie, met als voorlopige mijlpalen de bijeenkomst voor wethouders op 17 februari jl en de "Jovo-top" eind november 2017. In het voorstel dat januari 2018 is besproken in de VNG commissies Onderwijs Cultuur en Sport, Jeugd en Werk en Inkomen is de focus en urgentie nadrukkelijk terug te vinden [op aanvraag beschikbaar via mlamers@zunderdorp.nl].

Het komt er nu op aan in de praktijk het verschil te maken voor de jongeren zelf. De G32 zet in op een concrete opbrengst:

- Opschaaltraject voor de oplossing van complexe multidisciplinaire casussen, met eigenaarschap van alle stakeholders van lokaal tot landelijk (rode knop-procedure)
- Gemene delers uit het opschaaltraject structureel aanpassen (nodig wettelijk)
- Huidige convenanten tussen lokaal/regionaal en landelijk (VSV, Jeugdwerkloosheid e.d.) voor de doelgroep in elkaar schuiven tot één.

Nu de focus op kwetsbare jongeren is belegd en gemeenten, ministeries en partners een passende aanpak ontwikkelen, verlegt de themagroep de focus naar het verbeteren van de lokale en regionale samenwerking met het mbo en de samenwerkingsverbanden rondom voortgezet en passend onderwijs.

2.2 DECENTRAAL ONDERWIJSBELEID BIJ DE TIJD

Een tweede thema vloeit voort uit het advies van de Onderwijsraad met hun pleidooi gemeenten beter in stelling te brengen op actuele onderwijsthema's. De themagroep beraadt zich op de eigen inzet op dit thema. De aansluiting tussen onderwijs en regionale arbeidsmarkt/economie en tussen onderwijs en zorg bieden daar alle aanleiding toe. Het is de bedoeling dit thema ook samen met de MBO-Raad en SBB op te pakken. Dat geldt ook voor een onderwerp als 'een leven lang leren'.

3. FUNCTIONEREN ARBEIDSMARKT(REGIO'S)

3.1 STERKERE ARBEIDSMARKTREGIO'S DOOR MEER RUIMTE VOOR REGIONALE PARTNERS

Elke arbeidsmarktregio kent haar eigen dynamiek en instrumentarium. Om daar recht aan te doen blijft van belang om er op in te zetten dat sociale partners en UWV op regionaal niveau de vrijheid krijgen om mee te bewegen met regionale ontwikkelingen en behoeften.

3.2 PARTNERSCHAP MET HET RIJK OP BASIS VAN GELIJKHEID

De relatie tussen Rijk en centrumgemeente moet veranderen van opdrachtgever aan centrumgemeenten naar partnerschap tussen Rijk en regio. De middelen die nu jaarlijks besteed worden aan landelijke doelgroepplannen, kunnen worden gebundeld in een werkbudget voor de arbeidsmarktregio's om meer werk te kunnen maken van activerend arbeidsmarktbeleid, aangepast op de uitdagingen en kansen op regioniveau.

3.3 SAMENWERKING UWV

Het UWV is een belangrijke speler in de regionale arbeidsmarkt; als partner in het regionaal werkbedrijf, in de ondersteuning van WW-ers, met analyses van de arbeidsmarkt. Samenwerking is van belang, maar niet eenvoudig. Veel regio's en gemeenten zoeken innovatieve werkwijzen en flexibiliteit; voor een landelijk gestuurd instituut als het UWV is het niet altijd eenvoudig om daarop aan te sluiten.

Op een bestuurlijke netwerkdag eind 2016 was Tof Thissen te gast in de themagroep Sterke Keten en is gesproken over meer eenheid en afstemming met UWV. Concreet zijn er momenteel twee actielijnen:

LANDELIJKE BORGING SAMENWERKING UWV

Er is veel materiaal waar uit geput kan worden. We werken volgens de drieslag: inventariseren (wat is er en wat gebeurt er?), agenderen (wat willen we agenderen en waar?), acteren (op welke thema's willen we zelf samen aan de slag?). We zoeken naar ruimte om regionale afspraken te maken en landelijk te borgen. Thema's die er voor de G32 en het UWV voorlopig uitspringen:

- Geef regio(managers) ruimte. Stuur vanuit landelijk UWV om op regionaal niveau actief met gemeenten samen te werken.
- 'Creativiteit in de uitvoering': werken volgens 'de bedoeling' i.p.v. volgens 'de regels', zowel bij UWV als gemeente.
- 'Samenwerkingsrelatie SZW en arbeidsmarktregio's'. Van incidentele projectgelden per doelgroep naar structurele facilitering en financiering. Meer focus op samen optrekken in het versterken van de regionale werkbedrijven.
- Inzet UWV bij schulddienstverlening.

CONFERENTIE UWV-GEMEENTEN

We werken aan een conferentie van het UWV, 'powered by G32', voor de zomer 2018. Wij zien als centrale doelstelling het bevorderen van de samenwerking tussen gemeenten en UWV, zodanig dat dit ten goede komt aan (de relatie met) werkgevers en (de ondersteuning van) werknemers. Tegelijk willen we inspireren en laten zien welke informatie/kennis het UWV kan leveren voor de op te stellen regionale agenda's. Deelname van de Staatssecretaris wordt verkend.

4. SOCIAL RETURN

Meer mensen duurzaam aan het werk is een belangrijk uitgangspunt bij de inzet van het instrument social return door publieke opdrachtgevers. Dit uitgangspunt sluit aan bij de opdracht in de Participatiewet om voor meer personen met een afstand tot de arbeidsmarkt een betaalde baan te creëren. In dit kader maken gemeenten, provincies en waterschappen afspraken met organisaties bij inkoop en subsidies over sociale criteria die opgenomen zijn in de opdrachtverstrekking.

In de Werkkamer is in het verleden besloten dat social return een regionale aangelegenheid is. Gemeenten en regio's zijn in de afgelopen jaren dan ook veelvuldig met het onderwerp bezig geweest. Dit heeft geleid tot een grote variatie aan vormen waarop social return wordt ingezet, waarbij ook diverse knelpunten aan het licht zijn gekomen. Social return kwam hierdoor terug op de landelijke agenda.

In 2017 heeft de themagroep een themabijeenkomst georganiseerd waar verschillende gemeenten en deskundigen in gesprek gingen over social return. De themagroep neemt daarnaast deel in een

VNG werkgroep die werkt aan een handreiking die gemeenten kunnen gebruiken om hun beleid door te ontwikkelen. Om de handreiking mogelijk te maken heeft Platform 31 in opdracht van de Themagroep en de werkgroep een inventarisatie verricht naar de verschillende manieren waarop social return wordt ingevuld. De handreiking social return zal in het voorjaar van 2018 beschikbaar zijn.

5. INNOVATIEAGENDA ONDERNEMERSCHAP EN BBZ

In samenwerking met de werkgroep Ondernemerschap is gewerkt aan een innovatieagenda Bbz (besluit Bijstand zelfstandigen). Dit heeft geleid tot een programma bij SZW dat bestaat uit onderzoeken, expertmeetings en de opstelling van visiedocumenten. Tevens zijn er voorstellen gedaan voor het 'kappen van dor hout' in de regeling. Enerzijds heeft dit het gevaar in zich dat SZW wil stoppen met (financiering) van deze regeling. Anderzijds de kans om de ondersteuning en advisering van kleinere ondernemers - waaronder zzp-ers - te verbreden naar het EZ-domein. Tevens speelt hier de financiering via het zogenaamde normbatenstelsel. Duidelijk is dat dit stelsel niet de beoogde effecten heeft. Een alternatief is nog niet gepresenteerd. De themagroep binnen de netwerken en werkverbanden van de G32.

DE THEMAGROEP BINNEN DE NETWERKEN EN WERKVERBANDEN VAN DE G32

VERBETEREN RELATIES BINNEN HET SOCIAAL DOMEIN

Waar het regeerakkoord amper wat meldt over verbetering van de voorwaarden voor uitvoering van de Participatiewet, liggen er wel mogelijkheden om het perspectief op meedoen te versterken vanuit het aangaan van verbindingen met aanpalende thema's. Uit de al eerder aangehaalde inventarisatie zijn de volgende thema's naar voren gebracht:

- Duaal stelsel inburgering
- Meer mogelijkheden om samenhang Wmo en Jeugdwet zichtbaar te maken
- Kans om armoedeval te verkleinen
- Meer mogelijkheden integrale aanpak statushouders en kwetsbare jongeren
- De aandacht voor de schuldenproblematiek en armoede, adviesrecht schuldbewind, rol gemeente voor nieuwkomers.
- Integrale benadering biedt mogelijk kansen voor het gesprek over informatiedeling en de koppeling van data

Het ligt niet voor de hand dat al deze thema's ook binnen de themagroep Sterke Keten worden ondergebracht, wel moeten er afspraken komen over al dan niet tijdelijke werkverbanden om de mogelijke *cross overs* op te werken tot stevige dossiers, waarmee de voorwaarden voor uitvoering van de Participatiewet kunnen worden verbeterd.

VERSTERKEN RELATIE MET ECONOMISCH DOMEIN

De themagroep Sterke Keten heeft de afgelopen vier jaar op het snijvlak van het sociaal en economisch domein gefunctioneerd. Dat kan ook niet anders. Er zijn relaties te behartigen met het

economisch domein en dan vooral op de vraag hoe economie en onderwijs van invloed zijn op de arbeidsmarkt. Een gekwalificeerde beroepsbevolking binnen de G32 steden is een belangrijk aandachtspunt.

De economische functie van het (beroeps)onderwijs in de stad is van groot belang voor een gekwalificeerde beroepsbevolking op korte en middellange termijn. Het gemeentelijk en regionaal arbeidsmarktbeleid heeft veel te winnen als we ons ook richten op de hogere echelons, mbo 3 en 4, HBO en WO en innovatie in samenwerking met werkgevers en onderzoeksinstituten. Een onderwerp als een 'leven lang leren' is ook een belangrijk thema dat raakt ook de praktijk in de G32 steden. De bovengenoemde verbinding met de MBO Raad kan in eerste stap zijn op dit terrein.

Aparte aandacht vraagt de werkgroep Sociale ondernemingen. Dit is een werkgroep die rechtstreeks onder de Economische Pijler valt. Ambtelijk zijn ook leden van de themagroep Sterke keten aangehaakt. Het is een belangrijk onderwerp, ook i.r.t. SER advies sociale infrastructuur. Bedoeling is dat vanuit de themagroep Sterke keten en de commissie Werk en Inkomen een wethouders als waarnemer bij de SER aanschuift bij het vervolgadvisie sociale infrastructuur.

RICHTING GEVEN AAN HET FUNCTIONEREN THEMAGROEP

De afgelopen vier jaar heeft de themagroep via een reeks van bijeenkomsten van wethouders en adviseurs de eigen agenda vormgegeven. Dat werkt. Daar gaan we mee door. Er zijn wel wat aandachtspunten:

- De lobby op een hoger plan brengen. Er is duidelijk besef binnen de themagroep wat kenmerken van een effectieve lobby zijn, al kan de uitvoering nog wel beter. We zijn er goed in geslaagd om focus te houden – een inzet op een beperkt aantal dossiers – en daarbij bondgenoten te zoeken. Er is met name aandacht geweest voor de samenwerking met de ministeries en de relaties met de VNG. De inzet van de G32 op verschillende thema's heeft ervoor gezorgd dat deze thema's op de agenda zijn gekomen. We zijn er echter nog niet. Er is nog niet veel resultaat bereikt (bijvoorbeeld op het gebied van één regeling). We doen er goed aan voortdurend de inbreng in de 'institutionele' VNG lobby te combineren met eigen interventies om het speelveld breed te houden en zoveel mogelijk allianties te smeden die kunnen bijdragen aan verwezenlijking van de doelen.
- Verbreding van de relaties. Er zijn goede relaties met MBO Raad, ROC's, de SBB en de SER ontwikkeld, maar met werkgevers zijn de relaties nog bepaald dun. We weten ook nog te weinig met welke inzet andere partijen aan het lobbyen zijn en er wordt te weinig gekeken hoe we onze eigen lobbyboodschap zo kunnen neerzetten dat andere partijen er ook het belang van in zien.
- Snel aan de slag met *cross overs* met andere themagroepen. Hebben we weinig gedaan, maar moet wel. Via ad hoc verbanden en de formule van bijeenkomsten op de G32 Bestuurlijke Netwerkdagen kunnen we daaraan gestalte geven.
- Wethouders snel in positie brengen. Inbreng van bestuurlijk gezag is belangrijke bron van voortgang. Onze kracht zijn de korte lijntjes met wethouders; we weten wethouders snel in positie te brengen. Dat moet blijven!

- De relatie met de directeuren is een aandachtspunt. De managementlaag moet beter worden vervlochten in de structuur en werkwijze van de themagroep.
- Per thema zorgen we voor een kring van meedenkers en meelezers uit de G32 steden die niet actief zijn betrokken bij de themagroep. Op deze wijze krijgen we ook beter zicht op meningen en standpunten van gemeenten niet meedraaien in de themagroep.